

KORRALDUS

07.06.2023 nr DM-120572-25

Ilvese liivakarjääri keskkonnaloa andmisest keeldumine

1. OTSUS

Arvestades alljärgnevat ning võttes aluseks maapõueseaduse § 48, § 55 lõike 2 punkti 12, haldusmenetluse seaduse § 61 lõike 1 ning lähtudes Marina Minerals OÜ (registrikood 11349875) maavara kaevandamise keskkonnaloa taotlusest, **otsustan:**

1.1. Keelduda ettevõttele Marina Minerals OÜ maavara kaevandamise keskkonnaloa andmisest Ilvese liivakarjääri mäeeraldisel.

1.2. Käesolev korraldus jõustub teatavakstegemisest.

2. ASJAOLUD

Marina Minerals OÜ (registrikood 11349875, aadress Jalgpalli tn 21, Kesklinna linnaosa, Tallinn, Harju maakond) esitas 22.06.2022 Keskkonnaametile Ilvese liivakarjääri keskkonnaloa (edaspidi ka *kaevandamisluba*) taotluse T-KL/1013627 maavara kaevandamiseks (registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 22.06.2022 dokumendina DM-120572-1). Nõuetekohane taotlus T-KL/1013627-2 esitati 22.08.2022.

2.1. Keskkonnaloa taotluse läbivaatamine

Taotletav Ilvese liivakarjäär asub Ilvese külas Saarde vallas Pärnu maakonnas ning selle mäeeraldis ja mäeeraldise teenindusmaa kattuvad riigimandis oleva Surju metskond 1 (katastritunnus 76501:005:0422, 100% maatulundusmaa) kinnistuga, mille valitsejaks on Keskkonnaministeerium ning volitatud asutuseks Riigimetsa Majandamise Keskus. Taotletava Ilvese liivakarjääri mäeeraldise ja teenindusmaa pindala on 19,8 ha.

Mäeeraldis hõlmab täiteliiva aktiivse tarbevaru 1 ja 2 plokke, mille aktiivne tarbevaru on 472 tuh m³, millest kaevandatava varu kogus on 452 tuh m³. Keskmine tootmismahd aastas 35 tuh m³. Kaevandatud materjali kasutatakse täitematerjalina ning peale maavara ammendamist korrastatakse ala veekoguks 13,65 ha ja maatulundusmaaks 6,15 ha (rohu- ja metsamaa). Kaevandamisluba taotletakse 15 aastaks.

Kaevandamisloa taotlust on kontrollinud maavarade registri volitatud töötleja (Maa-amet 08.07.2022 nr 9-3/22/11735-2 ja 25.08.2022 nr 9-3/22/11735-4).

Ilvese taotletav liivakarjäär asub kehtivate planeeringute - Pärnu maakonnaplaneering ja Surju

valla üldplaneering ning koostatava Saarde valla üldplaneeringu järgi roheline võrgustiku tuumala keskel.

Rail Balticu trassikoridor on taotletavast Ilvese liivakarjäärast ca 1,4 km kaugusel.

Taotletava Ilvese liivakarjääri mäeeraldis ja mäeeraldise teenindusmaa kattuvad täielikult SOOMETSA I maaparandushoiuala (tunnus 6114840020010001).

Taotletavast mäeeraldisest ~60 m kaugusele põhja suunda ja ~30 m kaugusele lääne suunda jäävad vääriselupaigad VEP nr 00360, 00361 ja 00362 (tunnused VEPE00360, VEPE00361 ja VEPE00362 vastavalt). Ilvese liivakarjääri mäeeraldise lõunapiir külgneb ~30 m kaugusel Luitemaa looduskaitseala ja Mõtuse sihtkaitsevööndiga, idapiir külgneb ~20 m kaugusel Luitemaa looduskaitseala ja Kiviniidu sihtkaitsevööndiga ning läänepiir külgneb ~250 m kaugusel Luitemaa looduskaitseala ja Ilvese sihtkaitsevööndiga.

Luitemaa looduskaitsealal asuvad:

Ilvese liivakarjääri mäeeraldise teenindusmaast 230 m kaugusel idas on registreeritud I kategooria kaitsealuste liigi must-toonekurg (*Ciconia nigra*) elupaik (KLO9124399) ja 250 m kaugusel läänes merikotka (*Haliaeetus albicilla*) elupaik (KLO9124387).

II kategooria kaitsealuste linnuliikide lähimad elupaigad asuvad taotletavast mäeeraldise teenindusmaast järgmistel kaugustel: 15 m kaugusel idas laanerähn (*Picoides tridactylus*) (KLO9119016) ja kanakull (*Accipiter gentilis*) (KLO9118971) ning lõunas 35 m kaugusel metsis (*Tetrao urogallus*) (KLO9102133), 90 m ja 140 m kaugusel laanerähn (*Picoides tridactylus*) (KLO9119014 ja KLO9119015) ning läänes kanakull (*Accipiter gentilis*) (KLO9118978), karvasjalg-kakk (*Aegolius funereus*) (KLO9119875) ja laanerähn (*Picoides tridactylus*) (KLO9119012) ning põhja suunas 1300 m kaugusel metsis (*Tetrao urogallus*) (KLO9123966).

III kategooria kaitsealuste linnuliikide lähimad elupaigad asuvad taotletavast mäeeraldise teenindusmaast järgmistel kaugustel: 400 m kaugusel idas värbkakk (*Glaucidium passerinum*) (KLO9119007) ja laanepüü (*Tetrastes bonasia*) (KLO9118994) ning 650 m edelas laanepüü (*Tetrastes bonasia*) (KLO9118994) ja hallpea-rähn (*Picus canus*) (KLO9119020) ning põhjas 900 m kaugusel laanepüü (*Tetrastes bonasia*) (KLO9118987). Lähimad kaitsealuste taimeliikide leiukohad on 490 m kaugusel idas. Nendeks liikideks on harilik kopsusamblik (*Lobaria pulmonaria*) (KLO9700490), sulgjas õhik (*Neckera pennata*) (KLO9400245) ja suur nõöpsamblik (*Megalaria grossa*) (KLO9700545). Loode suunas on teada järgnevad kaitsealuste liikide leiukohad: Wulfi turbasammal (*Sphagnum wulfianum*) (KLO9400949) ja suur nõöpsamblik (*Megalaria grossa*) (KLO9700546).

2.2. Menetluskäik ja menetlusosaliste ärakuulamine

KeÜS § 47 lõike 2 kohaselt avaldatakse kaevandamisloa taotluse menetlusse võtmise kohta teade väljaandes Ametlikud Teadaanded ja kohalikus või maakondlikus ajalehes.

06.10.2022 toimus Microsoft Teams'i vahendusel koosolek, kus osales Keskkonnaamet ja Marina Minerals OÜ esindaja. Koosolekul arutati Ilvese liivakarjääri keskkonnaloa taotlust ning

Keskkonnaamet selgitas oma seisukohta, miks loa andja hinnangul on keskkonnaloa taotlemine perspektiivitu.

Kaevandamisloa menetlusse võtmine on 07.10.2022 avalikustatud ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded. Keskkonnaamet teavitas 07.10.2022 kirjaga nr DM-120572-6 kaevandamisloa taotluse esitamisest ja avatud menetluse algatamisest KeÜS § 46 lõike 1 punktides 1 ja 2 nimetatud isikuid.

Keskkonnaamet saatis 07.10.2022 kirjaga nr DM-120572-7 kaevandamisloa taotluse kirjaliku arvamuse saamiseks taotletava mäeeraldise asukoha kohaliku omavalitsuse üksusele.

Keskkonnaamet saatis 07.10.2022 kirjaga nr DM-120572-9 kaevandamisloa taotluse Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile riigi huvi väljaselgitamiseks.

Keskkonnaamet teavitas 07.10.2022 kirjaga nr DM-120572-8 ettevõtet Marina Minerals OÜ keskkonnaloa taotluse menetlusse võtmisest. Samas informeeris ettevõtet, et Ilvese liivakarjääri taotluse menetlemisel on välja tulnud asjaolud, mis võivad takistada keskkonnaloa andmist. Keskkonnaamet lisas, et taotletav Ilvese liivakarjäär paikneb Rail Baltic raudteetrassi lähedal (ca 1,4 km trassikoridorist). Rail Baltic maakonnaplaneeringu (Natura hindamine) käigus on selgunud, et Rail Baltic trassiga kaasneb oluline keskkonnamõju mõjupiirkonna metsise asurkonnale. Mõju metsisele ei ole võimalik leevendada vaid on lisaks vaja rakendada ka täiendavaid hüvitusmeetmeid (sh uute kaitsealade moodustamine). Rail Baltic Estonia OÜ tellimusel on 2021 koostatud aruanne "Rail Baltic metsise asurkonna kaitsemeetmete, seire ja elupaikade taastamise programm", milles on antud piirkonnas vajalikuks peetud metsise asurkonna säilimiseks uute kaitsealade moodustamine. Taotletav liivakarjäär kattub terves ulatuses projekteeritava kaitsealaga. Lisaks piirneb taotletav Ilvese liivakarjäär vahetult Luitemaa linnualaga, millele koosmõjus Rail Baltic trassiga on täiendav kumulatiivne mõju.

Marina Minerals OÜ 07.11.2022 andis e-kirjaga teada, et kaasas menetlusse eriala eksperdi et hinnata keskkonnamõju Luitemaa looduskaitsealale ja kaitsealustele liikidele. Ettevõtte soovis, et ekspertarvamus lisatakse taotlusmaterjalide juurde, misjärel selgub, kas Ilvese liivakarjääri menetlust saab jätkata või raugub seoses võimaliku konfliktiga looduskaitse ja ehitusmaavara realiseerimise vahel (registreeritud KOTKAS nr DM-120572-10).

14.11.2022 esitas Marina Minerals OÜ Ilvese liivakarjääri ekspertarvamuse (registreeritud KOTKAS 14.11.2022 nr DM-120572-11).

Ekspertarvamusel märgiti: *Ala looduslikke tingimusi, seal hulgas naabruses elavate kaitstavate liikide elutingimusi arvestades, on piiratud ulatuses liiva kaevandamine selles kohas võimalik. Et vältida kaevandamise käigus naabruses asuvate kaitstavate väärtuste kahjustamist tuleks võimalikku kaevandatavat ala vähendada uuringuruumi piiriga võrreldes järgmiselt:*

1) Ala lääne poolt nii, et vääriselupaiga ja kaevandatava ala vahele jääks vähemalt ca 40 m laiune vahe (ca 1,5 puu pikkust). See on vajalik negatiivse servaeefekti vältimiseks.

2) Vältimaks keskealise metsaga ühenduse katkemist vääriselupaikade vahel ning loodetuultele koridori tekkimist tuleb uuringuala loodenurgas jätta 65 aasta vanune mets ca 70 m laiuselt

kasvama.

3) Kaevandatava ala põhjapiiriks võiks jääda noorendike ja vanema metsa piir.

4) Ida pool tuleb samuti jätta kaitseala piiri ja kaevandatava ala vahele ca 40 m laiuselt mets kasvama, et vältida servaeefekti negatiivsete mõjude, tuuleheite ja päikesepõletuse ulatumist kaitsealale.

Kaevandamise mõjust kaitstavatele liikidele märgiti järgmist:

Kui hinnata kaevandamisega kaasneva müra mõju ümbruskonnas pesitsevatele kaitstavatele liikidele, siis laanerähne müra üldiselt ei häiri.

Vastavalt kanakulli uurinud ekspertide hinnangutele ja uuendatud kanakulli kaitsetegevuskavale ei tohi pesa ümbritsevas 300 meetri raadiusega alas keskkonna tingimusi oluliselt muuta. Kanakulli pesad jäävad võimalikust karjääri asukohast üle 300 m kaugusele. Vaatamata sellele tuleks kaevälja ettevalmistamiseks vajalikke maastikupilti muutvaid raadamisi, eelkõige võimaliku karjääri kaguosas, kavandada ajavahemikku 1. septembrist 28. veebruarini. See tähendab väljapoole kanakulli pesitsusperioodi.

Merikotka pesapaik jääb võimalikust karjäärist üle kilomeetri kaugusele, mistõttu kaevandamisega kaasnev müra tema pesitsemist oluliselt nii kaugelt enam ei häiri.

Müra suhtes on metsised tundlikud eelkõige kevadisel mänguperioodil, mil müra võib summutada metsiste mänguaegsed suhteliselt vaiksed hääletsused aga ka suuremast mürast tingitud häirimist, mille tulemusel metsiste mäng selleks päevaks katkeb. Pidev häirimine põhjustab ka stressihormoonide taseme tõusu ja sigimise edukuse langust. Metsise mängupaik jääb uuringualast üle kilomeetri kaugusele, mistõttu karjäärist lähtuv müra ei ole märkimisväärne ja ei tohiks sealset metsise mängu segada. Sellele vaatamata tuleb loodusvarade kasutamisel keskkonda võimalikult vähe mõjutada, seal hulgas kaitstavaid liike häirida.

Olenevalt kevadisest ilmastikust mängivad metsised märtsist mai keskpaigani. Metsise kukkede aktiivne tegevus mänguplatsil algab ööpäeva lõikes õhtul kella 17.00-st kuni kella 10.00-ni hommikul. Kaevandamisega kaasneva müra negatiivse mõju vähendamiseks on soovitatav metsise aktiivsel mängu perioodil (15. märtsist kuni 15. maini) vältida mürarikkaid töid, kella 17.00-st kuni kella 10.00-ni (metsise kukkede aktiivne mängimise aeg ööpäeva lõikes). Tegevused nagu karjääris asuvast laost materjali väljavedu ja kopaga kaevandamine, ei kaasne nii suurt müra, mis metsise mängu segaks. Samuti ei sega karjääris toimuv metsise pesitsemist ja poegade üleskasvatamist, sest metsisekanad valivad endale sobiva pesapaiga reeglina mängupaigast kuni 3 kilomeetri raadiuses.

Saarde Vallavalitsus edastas 21.11.2022 Keskkonnaametile Saarde Vallavolikogu 17.11.2022 otsuse nr 1-3/65 Ilvese liivakarjääri keskkonnaloa taotlusele (registreeritud KOTKAS 22.11.2022 nr DM-120572-12), millega nõustuti keskkonnaloa andmisega.

Marina Minerals OÜ 22.11.2022 e-kirjaga küsis infot ekspertarvamuse ja menetluse kohta (registreeritud KOTKAS 23.11.2022 nr DM-120572-13).

Keskkonnaamet 23.11.2022 kirjaga nr DM-120572-14 pikendas Ilvese liivakarjääri keskkonnavalda taotlusele keskkonnamõju hindamise algatamise või algatamata jätmise otsuse tegemise tähtaega kuni 31.01.2023.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium 12.12.2022 kirjaga nr 17-1/2022/6210-2 on seisukohal, et Ilvese liivakarjäärist maavara kaevandamine on riigi majandushuvides ning loa andmine on põhjendatud (registreeritud KOTKAS 12.12.2022 nr DM-120572-15).

Keskkonnaamet 20.12.2022 kirjas nr DM-120572-16 analüüsis Marina Minerals OÜ poolt esitatud Ilvese liivakarjääri ekspertarvamust ning soovitas valida eksperte, kes on osalenud metsise uuringutes või/ja avaldanud metsist käsitlevaid teadusartikleid). Eksperti poolt koostatud aruandes rõhutatakse, et antud ala on viimastel aastatel tugevalt majandatud (üle 1/3 uuringuruumi alalt viimasel aastakümnel mets maha raiutud) ning see ei sobi vanametsa liikidele, kelleks üheks on metsis. Aastatel 2012-2022 on valminud uuringute aruandeid kui ka publitseeritud mitmeid teadusartikleid teadusajakirjades, mis on olulised Eesti metsiseasurkonna kaitse seisukohalt. Antud ekspertarvamuses ei ole aga viidatud ühelegi neist ega ka ulatuslikule asjakohase teaduskirjandusele.

Metsise puhul on senise kaitsekorra põhiliseks probleemiks keskendumine ainult mängupaiga kaitsele ning ebapiisav kogu aastaringse kodupiirkonna kaitse. Kriitiliselt oluline on seejuures tagada pesakondade üleskasvatamiseks sobivate elupaikade kaitse.

Metsisekonsortsiumi poolt algatatuna ja RMK, KIK ja ÜF poolt rahastatuna viidi 2013-2016 läbi metsise elupaigakvaliteeti määravate tegurite kompleksuuring (Lõhmus, 2016[1]), mille üheks tulemuseks on, et valdav osa pesitsusvaatlustest jääb 0,5–2,5 km kaugusele lähimast mängutsentrist kusjuures selles vahemikus kaldub olema ka edukate pesakondade osatähtsus suurem (26%) kui mängu lähiümbruses (11%). Metsise (nagu ka teiste kanaliste) puhul on teada nende oportuuniline pesapaiga valik st, pesa võib asuda ka näiteks lageraielangil. Eestis aastatel 2014-2021 läbiviidud mahuka (>126 000 GPS lokatsiooni) satelliittelemeetriauringu sh Luitemaa piirkonnas Rail Baltica metsiseuuringu alal (Ojaste, 2021[2]) on selgunud, et suured lageraielangid ei ole ka pesakondade liikumistakistuseks pesakonna üleskasvatamiseks sobivatesse metsaaladele, mis reeglina asuvad mängupaikadest eemal ja kuuluvad tihti ka viljakamasse kasvukohatüüpi ning on tihedamad. Seega on Ilvese liivakarjääri ja selle lähiümbruse puhul tegu Luitemaa looduskaitsealal asuva, registreeritud, metsise elupaigaga (EELIS kood KLO9102133) osaga ning välistatud ei ole kaevandamisel otsene ja kaudne mõju Luitemaa looduskaitsealale ja Natura võrgustikku kuuluvale Luitemaa linnualale.

Rail Baltic metsiseuuringu käigus koostatud rakendusplaani (Kose jt 2021) järgi on samuti Ilvese uuringuala ettenähtud Rail Baltic mõjude leevendamiseks kaitse alla võtta. Lisaks kinnitab ala sobivust maastiku tasemel metsise elupaigaks ka Keskkonnaameti poolt tellitud üleeestiline analüüs (Eesti Ornitoloogiaühing). Seetõttu on Keskkonnaametil kavas korrigeerida (laiendada) ning esitada Rail Baltic mõjude leevendamiseks hüvitusalad (kaitsealad). Hüvitusalad võimaldaksid vähendada ja leevendada Rail Baltic ehitusega kaasnevaid kumulatiivseid keskkonnamõjusid. Praegu käib võimalike hüvitusalade ettepanekute alade täpsem piiritlemine.

Marina Minerals OÜ 22.12.2022 e-kirjaga vastas Keskkonnaameti 20.12.2022 kirjale (registreeritud KOTKAS 27.12.2022 nr DM-120572-17). Kirjaga ei nõustunud Keskkonnaameti vastusega ekspertarvamuse kohta ning ettevõtte rõhutas asjaolule: *Ilvese liivakarjääri keskkonnaluba taotletakse vaid Rail Baltica trassi ja selle trassielementide ehituseks. Antud perspektiivala ei jääks kasutusse pärast riikliku tähtsusega taristuobjekti valmimist, vaid läheks pärast ammendumist koheselt korrastamisele. Perspektiivala eksploatatsiooni vältel kui ka korrastamistingimuste seadmisel oleme valmis võtma arvesse looduskaitse ekspertide soovitusi ja talitama selliselt, et looduskeskkond nii maavara ammutamise ajal kui selle järgselt saaks vähimal määral mõjutatud. Pärast objektil varu ammendamist ning kokkulepitud tingimustel ala korrastamist saaks ala muuta metsisele isegi sobivamaks kui praegused raielangid ning tihedad kuusekultuurid seda kõnealusele linnuliigile pakuvad. Metsise elutingimustele vastavalt korrastatud ala sobiks edaspidi suurepäraselt sh kompensatsioonialaks, millele Keskkonnaamet oma kirjas viitab. Omalt poolt saame täiendavalt kinnitada, et tavalise täiteliiva karjääri eksplateerimisest ei teki olulist ega lineaarselt kasvavat keskkonnamõju, mis piirkonda oluliselt mõjutaks, seda enam, et taotletav ala asub praktiliselt mastaapse ehitusobjekti kõrval, mille ehitustegevusest tekkivat mõjust Ilvese liivakarjääri keskkonnamõju esile ei pääse.*

Ettevõtte soovis Ilvese liivakarjääri keskkonnaluba taotluse jätkuvale menetlemisele ning keskkonnaluba väljastamisele.

Marina Minerals OÜ 13.03.2023 e-kirjaga soovis infot menetluse kohta ning soovis, et keskkonnaluba väljastataks vastavalt ekspertarvamuses toodud kõrvaltingimustega (registreeritud KOTKAS 14.03.2023 nr DM-120572-20).

Kooskõlas HMS-iga §-dega 40, 48 ning 49 tegi Keskkonnaamet 12.04.2023 ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded avalikkusele teatavaks keskkonnaluba kohta tehtava otsuse eelnõu ning küsis ettevõttelt Marina Minerals OÜ ja asjaomastelt asutustelt 29.03.2023 kirjaga nr DM-120572-21 arvamust või vastuväiteid keskkonnaluba andmisest keeldumise otsuse eelnõule kahe nädala jooksul kirja kättesaamisest.

Riigimetsa Majandamise Keskus 11.04.2023 kirjaga nr 3-1.1/2022/5482 nõustus Ilvese liivakarjäärile keskkonnaluba andmisest keeldumisega.

Marina Minerals OÜ esitas 05.04.2023 e-kirjaga vastuväited Ilvese liivakarjääri keskkonnaluba andmisest keeldumise otsuse eelnõule (registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 06.04.2023 dokumendina DM-120572-22).

Ettevõtte väitis, et (*kaldkirjas sõrendatult*):

Lisaks seadusandluse protseduurilistele viidetele, on Keskkonnaamet (edaspidi KKA) oma otsuse eelnõus öelnud, et ettevõtte Marina Minerals OÜ tuleb maavara kaevandamise keskkonnaluba andmisest Ilvese liivakarjääri mäeeraldisel keelduda, võttes aluseks maapõuaseaduse § 55 lõike 2 punkti 12. Nimetatud seadussäte ütleb, et kaevandamisloa andmisest keeldutakse juhul, kui taotletava kaevandamisloa alusel tehtavad tööd võivad oluliselt ebasoodsalt mõjutada kaitstavat loodusobjekti ja seda ebasoodsat mõju ei saa muul viisil vältida kui loa andmisest keeldumisega. Lisades et, geoloogilise uuringuloo taotlemise hetkel kui ka nüüd, kus maa-alale taotletakse keskkonnaluba Ilvese liivakarjääris

ehitusmaavara realiseerimiseks, ei asu mitte ühtegi kaitsealust objekti. Infosüsteemis EELIS ei ole registreeritud isegi mitte ühtegi kavandatava kaitseala moodustamise projekti.

Keskkonnaamet on seisukohal, et antud juhul ei ole oluline, kas kavandatav tegevus kattub mõne kaitsealuse objektiga. Oluline on, kas ja kui suurt mõju (sh kumulatiivset mõju) tekitab kavandatav tegevus lähipiirkonnas asuvatele teadaolevatele loodusväärtustele. Juba geoloogilise uuringu asukohta valides pidi arendajal olema selge, et kui perspektiivne karjäär piirneb kolmest küljest Luitemaa looduskaitseala sihtkaitsevöönditega (kus on teada I-III kategooriasse kuuluvate kaitsealuste linnuliikide elupaigad) on suur risk, et kaitstavale loodusobjektile võib kaasneda ebasoodne mõju.

Juhul, kui Rail Baltic Estonia OÜ poolt kavandatava raudteetrassi ehituse ja eksploatatsiooni negatiivsete mõjude leevendamiseks Luitemaa looduskaitsealale, sh teistele looduskaitsealistele objektidele ja metsisele, on vaja välja pakkuda kompensatsioonialasid või täiendavaid leevendusmeetmeid, siis tuleb nende kavandamisel arvestada mh ka teiste eluvaldkonna tegevuste ja juba aset leidnud sündmustega. Keskkonnaregistri maardlate nimistus on arvele võetud Ilvese liivamaardla ja täiteliiva aktiivse tarbevaru plokid, millele Marina Minerals OÜ täna maavara kaevandamise õigust taotleb ja millele on omapoolse kooskõlastuse juba andnud Saarde Vallavolikogu ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Juhul, kui Rail Baltic Estonia OÜ poolt kokku kutsutud ekspertrühm, Eesti Ornitoloogiaühing või kes iganes soovib omalt poolt välja pakkuda leevendusmeetmeid mingi paralleelse tegevuse mõjude leevendamiseks, siis tuleb seda teha kõiki osapooli kaasates (sh Marina Minerals OÜ-d) ja teiste osapoolte huvisid arvesse võttes, mitte neid jalge alla trampides.

Keskkonnaamet selgitab, et Rail Baltic Estonia OÜ tellimusel koostati 2021 koostatud aruanne[3], mille eesmärgiks oli välja töötada meetmete pakett eesmärgiga leevendada ja hüvitada Rail Baltic kiirraudtee rajamisega Edela-Pärnumaal (RB metsise projektalal) avalduvaid negatiivseid mõjusid. Aruande koostanud eksperdid töötasid välja Rail Baltic metsise rakenduskava, mis koosneb 17-st komponendist, mida tuleb rakendada tervikliku abinõude kompleksina. Ekspertide koostatud aruanne on informatiivne dokument Eesti riigile, kes aruande tulemusi kasutades koostab lõpliku hüvitusmeetmete kava. Hüvitusmeetmete kava koostatakse Rail Baltica Pärnu maakonnaplaneeringu ja KSH protsessis (hetkel pooleli). KeHJS § 45 lg 3 kohaselt, kui hoolimata strateegilise planeerimisdokumendi elluviimisega kaasnevast eeldatavalt ebasoodsast mõjust Natura 2000 võrgustiku alale on tegevus alternatiivsete lahenduste puudumise tõttu vajalik avalikkuse jaoks esmatähtsatel ja erakordselt tungivatel, sealhulgas sotsiaalsel või majanduslikku laadi põhjustel, kehtestab hüvitusmeetmete kava sisaldava strateegilise planeerimisdokumendi Vabariigi Valitsus. KeHJS § 45 lg 4 kohaselt teavitab Keskkonnaministeerium vastuvõetud hüvitusmeetmetest viivitamatult Euroopa Komisjoni pärast strateegilise planeerimisdokumendi kehtestamist. Strateegilise planeerimisdokumendiga kavandatud tegevust (Rail Balticu ehitust antud lõigus) ei tohi alustada enne hüvitusmeetmete rakendamist[4].

Jääb arusaamatuks, et kus olid need KKA poolt nõ aktsepteeritud looduseksperdid siis, kui kõnealusel alal kooskõlastati Riigimetsa Majandamise Keskuse poolt esitatud lageraie metsateatised eraldised näiteks nr 3 ja 8 ehk siis alal, mida täna KKA soovib „tagant järgi tarkusega“ muuta metsisele sobivaks kaitsealaks. Ehk siis KKA nägemuse kohaselt on nii

praegusel kui ka tulevikus laiendataval looduskaitsealal lubatud lageraiega metsamajandamine, Rail Baltica raudteetrassi ehitus, aga keelatud on ehitusmaavara kasutamine tolle sama riiklikult tähtsa objekti valmimiseks (vt joonis 2).

Keskkonnaamet märgib, et joonisel 2 oli kujutatud kehtetut raudtee trassi koridori. Teada olevalt Rail Baltica raudteetrassi Litemaa looduskaitsealale ei planeerita.

Ettevõtte nõrdimust suurendab veel asjaolu, et olgugi, et Marina Minerals OÜ on lubanud pärast ala kiiret ammendamist korrastada ala selliselt, mis vastaks võimalikult palju kavandatava looduskaitseala tingimustele, siis see on läinud kurtidele kõrvadele. Taaskord jääb mõistmatuks, kas KKA hinnangul 70 aastaste puude lageraie tulevaselt looduskaitsealalt on igati loogiline, Eestile olulise mitmesaja aastase eksploatatsiooniga raudteetrassi ehitus olemasolevast looduskaitsealast läbi samuti lubatav, aga sama objekti tarbeks u 5-7 aasta raames liiva realiseerimine ning ala korrastamine ja loodusele tagasi andmine on keelatud tegevus?

Keskkonnaamet kordab, et antud juhul on võtmetähtsusega just metsise kaitse ja tema elupaikade kvaliteedi languse ja sidususe kompenseerimine.

KKA on oma eelnõus viidanud mh sellele, et Rail Baltic Pärnu maakonnaplaneeringu Natura asjakohase hindamisega (ELLE 2022) on koostatud raudteeliikluse müra mudelid ja leitud, et metsise kaitse seisukohast ei tohiks müratase mängupaigas ületada 45 dBA. Hindamise käigus on tõdetud, et ehitustegevuse perioodil on algne müratase veelgi kõrgem kui 70 dbA, mille peale märgib KKA oma eelnõus, et EI OLE ALUST EELDADA, et kaevandamise kaasnev müratase on madalam kui raudtee ehitustegevusega kaasnev müra.

Keskkonnaamet nõustub, et see osa tekstist on arusaamatult sõnastatud ja põhjendatud ning parandas seda. Müra mõju karjääris saab küll metsise mänguarealset leevendada, kuid kaevandamise ja transpordi häiriv mõju mänguala lindudele, kes kasutavad elupaigana ka karjääriala säilib.

Punktis 3.2 toodud põhjendused, kus eelnõus jõutakse peatükini „kaalutlused loa andmisest keeldumisel,“ muutuvad ettevõtte jaoks järjest absurdsemaks. Jutt sellest, et taotletav liivakarjäär asub kehtiva Pärnu maakonnaplaneeringu ja Saarde valla üldplaneeringu järgi rohevõrgustiku tuumala keskel ja uue karjääri rajamisega kaasneb roheline võrgustiku pindala ning sidususe vähenemine.... Keeruline on mõista, et KKA on keskkonnaloa väljastamise keelduva otsuse eelnõus viidanud kitsaskohtadele, mis tegelikult probleemiks ei osutu. Tavalise väikse pindalaga liiva leiukoha eksploateerimine ei kujuta ohtu rohevõrgustikule ega loomade liikumisele, küll aga seab tuumalade sidususele kitsendusi uued tarastatud asulad, asfalteeritud platsid jne jne, sh kõik „joonobjektid“ – peamiselt maanteed ja kasvõi too sama Eestis 213 km pikkune Rail Baltica raudteetrass, mille mõju ökoduktidega soovitakse leevendada, kuid kindlasti ei tekita rohevõrgustiku toimimisele probleeme kavandatav Ilvese liivakarjäär.

29.03.2018 kehtestatud Pärnu maakonnaplaneeringu kohaselt on roheline võrgustiku planeerimisega loodud looduslikus seisundis aladest toimiv süsteem, et seeläbi tagada koosluste ja liikide säilimine ning pehmendada ja korvata inimtekkelisi mõjusid. Määratud on üldised tingimused roheline võrgustiku toimimise tagamiseks ja säilitamiseks. Muuhulgas on öeldud, et

vältida tuleb negatiivse keskkonnamõjuga, kõrge keskkonnariskiga ning teiste tööstus- ja infrastruktuuriobjektide kavandamist rohelise võrgustiku alale. Juhul, kui nende rajamine on möödapääsmatu, tuleb eriti hoolikalt valida rajatiste asukohta ning rakendada rohelise võrgustiku toimimiseks vajalikke leevendus- ja kompensatsioonimeetmeid.

On fakt, et planeeritav karjäär paikneb rohelise võrgustiku tuumala keskel, st valitud karjääri asukoht on ebaõnnestunud. Uue karjääri rajamisega kaasneb eeldatavalt rohelise võrgustiku pindala ja sidususe vähenemine ja häiringud rohelise võrgustiku looduslikule seisundile müra, tolmu, veerežiimi ja inimehäiringu muutuste kaudu. Võimalik on küll kaaluda rohelise võrgustiku toimimise tagamiseks leevendus ja kompensatsioonimeetmete rakendamist, kuid taotletava karjääri asukoha tõttu on mõjusid rohelise võrgustiku tuumala keskel keeruline kui mitte võimatu leevendada.

Maakonna tasandil rohelise võrgustiku määratlemisel on tuginetud järgmistele näitajatele: rohelise võrgustiku tuumalade pindala ja koridoride laius; ökoloogilised, keskkonnakaitselised ja maastikulised eeldused; liikide elupaikade ja rändekoridoride paiknemine; looduskaitseline väärtus. Rohelise võrgustiku elemendid on tuumalad ja koridorid. Tuumalad on ümbritseva keskkonna suhtes kõrgema väärtusega loodusala, paljudele kaitsealustele liikidele olulised elupaigad või kasvukohad, millele valdavalt võrgustiku funktsioneerimine toetub. Kõnealuse rohelise võrgustiku tuumala tuumikuks (kõige väärtuslikumaks osaks) on Luitemaa looduskaitseala.

Karjäär piirneb sisuliselt kolmest küljest Luitemaa looduskaitseala sihtkaitsevöönditega (kus on teada paljude I-III kategooriasse kuuluvate kaitsealuste linnuliikide elupaigad). Liiva väljavedu karjäärist toimub läbi Luitemaa looduskaitseala sihtkaitsevööndi (Soometsa tee). Keskkonnaamet on tuvastanud, et Ilvese karjääri avamisega (tulenevalt karjääri ebaõnnestunud asukohast ja kaasnevates mõjudest) kaasneb oluline ebasoodne mõju metsisele Luitemaa looduskaitseala Mõtuse sihtkaitsevööndis, mida ei ole võimalik leevendada.

Marina Minerals OÜ juhib KKA tähelepanu asjaolule, et kui ühe ettevõtte tellimusel on valminud mingi aruanne (programm), siis see peab arvestama ka teiste asjasse puutuvate osapoolte tegevust ning huve. Kui kõnealune töö seda ei tee, siis on KKA ülesanne aidata kaasa lahenduste (sh kompromisside leidmisele).

Rail Baltic Estonia OÜ tellimusel koostati 2021 koostatud aruanne^[5], mille eesmärgiks oli välja töötada meetmete pakett eesmärgiga leevendada ja hüvitada Rail Baltic kiirraudtee rajamisega Edela-Pärnumaal (RB metsise projektalal) avalduvaid negatiivseid mõjusid. Ekspertide koostatud aruanne on informatiivne dokument Eesti riigile, kes aruande tulemusi kasutades koostab lõpliku hüvitusmeetmete kava.

16.05.2023 toimus Microsoft Teams'i vahendusel koosolek, kus osales Keskkonnaamet ja Marina Minerals OÜ esindaja. Koosolekul arutati Ilvese liivakarjääri keskkonnaloa andmisest keeldumise otsuse eelnõud. Taotlejale anti võimalus väidete esitamiseks ja ära kuulamiseks. Keskkonnaamet selgitas oma seisukohta, miks loa andja kaalub keskkonnaloa andmisest keeldumist.

3. KAALUTLUSED

3.1. Õiguslik alus

Maapõueseaduse (edaspidi *MaaPS*) § 1 lõike 3 kohaselt kohaldatakse kaevandamisloa andmise ja muutmise menetlusele haldusmenetluse seaduse (edaspidi *HMS*) avatud menetluse sätteid, arvestades MaaPS erisusi.

MaaPS § 1 lõike 4 järgi kohaldatakse kaevandamisloa andmise ja muutmise menetlusele keskkonnaseadustiku üldosa seaduse (edaspidi *KeÜS*) 5. peatükki, arvestades MaaPS erisusi.

Vastavalt MaaPS § 49 lõikele 1 esitas taotleja keskkonnanloa saamiseks keskkonnanloa andjale taotluse. MaaPS § 48 kohaselt annab keskkonnanloa Keskkonnaamet.

Vastavalt MaaPS § 55 lõike 2 punkti 12 kohaselt kaevandamisloa andmisest keeldutakse ka juhul kui taotletava kaevandamisloa alusel tehtavad tööd võivad oluliselt ebasoodsalt mõjutada kaitstavat loodusobjekti ja seda ebasoodsat mõju ei saa muul viisil vältida kui loa andmisest keeldumisega.

Keskkonnaamet kontrollis taotleja esitatud taotlusmaterjalide vastavust MaaPS-le, KeÜS-le, keskkonnaministri 23.10.2019 määrusele nr 56 „Keskkonnanloa taotlusele esitatavad täpsustavad nõuded ja loa andmise kord ning keskkonnanloa taotluse ja loa andmekoosseis“ ning pidas andmeid piisavaks loa menetlemiseks.

Riigilõiv 1000 € on tasutud 22.06.2022 kehtinud riigilõivuseaduse § 136² lõike 1 punk 4 kohaselt.

3.2. Kaalutlused loa andmisest keeldumisel

Loa andja kohustus on menetluse käigus kogutud andmestiku põhjal välja selgitada, kas konkreetse loa taotluse puhul esineb MaaPS § 55 sätestatud loa andmisest keeldumise aluseid. Loa andja kohustus on selgitada välja kõik asjaolud, millel on otsuse tegemisel määrav tähtsus. Luba antakse, kui keeldumiseks ei esine seaduses sätestatud kaalukat põhjust. Loa andmisest keeldumise alused selgitab välja loa andja.

Muuhulgas keeldutakse keskkonnanloa andmisest, kui kaevandamisloa alusel tehtavad tööd võivad oluliselt ebasoodsalt mõjutada kaitstavat loodusobjekti ja seda ebasoodsat mõju ei saa muul viisil vältida kui loa andmisest keeldumisega (MaaPS § 55 lg 2 p 12).

Ilvese taotletav liivakarjäär asub kehtivate planeeringute – Pärnu ja Surju valla üldplaneeringu ning koostatava Saarde valla üldplaneeringu järgi rohevõrgustiku tuumala keskel. Rohelise võrgustiku elemendid on tuumalad ja koridorid. Tuumalad on ümbritseva keskkonna suhtes kõrgema väärtusega looduslad, paljudele kaitsealustele liikidele olulised elupaigad või kasvukohad, millele valdavalt võrgustiku funktsioneerimine toetub. Koridorid seovad tuumalad ühtseks funktsioneerivaks tervikuks ja on liikide rände ja liikumisteedeks ühest tuumalast teise.

Maakonnaplaneeringu kohaselt tuleb maardlate kasutuselevõtul või maardlas uute karjäärade rajamisel enne maavara kaevandamise lubamist selgitada välja keskkonnamõju võimalik ulatus

(keskkonnamõju hindamine; müra, tolmu ja vibratsiooni mõõtmine või modelleerimine, hüdrogeoloogilised uuringud jne) ning rakendada asjakohased meetmed kaasnevate keskkonnamõjude vältimiseks või leevendamiseks. Rohelise võrgustiku toimimise tagamiseks tuleb säilitada rohelise võrgustiku terviklikkus, sidusus ja vältida loodusalade killustamist.

Uue karjääri rajamisega kaasneb rohelise võrgustiku pindala ja sidususe vähenemine ja häiringud rohelise võrgustiku looduslikule seisundile müra, tolmu, veerežiimi ja inimhäiringu muutuste kaudu, mida on taotletava karjääri asukoha tõttu rohelise võrgustiku tuumala keskel keeruline leevendada.

Ilvese kavandatav liivakarjäär asub ca 1,4 km kaugusel Rail Baltic lähimast planeeritavast trassikoridorist. Rail Baltic/Rail Baltica on raudteetaristu projekt, mille eesmärk on rajada marsruudil Tallinn – Pärnu – Riia – Kaunas – Leedu/Poola piir kiire ja kaasaegne elektrifitseeritud kaheööpmeline raudteetrass. Rail Baltic raudteega luuakse uus rahvusvaheline ühendus Balti riikide ja Euroopa raudteevõrgu vahel, millega kaasneb inimeste ja kaupade parem liikumisvõimalus ning keskkonnahoid. Rail Baltic rajamine on seotud suure avaliku huviga. Eelprojekti lahenduse järgi on kavandatava raudteetrassi pikkus Eesti territooriumil ligikaudu 213 km, mis rajatakse täiesti uude koridori. Ilvese karjääri asukoha lähistel toimub Rail Baltic (RB) raudtee maakonnaplaneeringu uuendamine trassilõikude 3A, 4A ja 4H osas ja selle keskkonnamõju strateegiline hindamine (KSH).

KSH käigus on läbi viidud Natura asjakohane hindamine^[6], mille aruande kohaselt ei taga kavandatud leevendusmeetmed Luitemaa linnuala metsise asurkonna sidusust ning kavandavad trassikoridorid võivad seada ohtu liigi asurkonna levila vähenemisele. Seeläbi ei ole need ka piisavad tagamaks Luitemaa populatsiooni pikaajalise soodsa seisundi ning ettevaatuspõhimõttest tulenevalt on tegemist olulise ebasoodsa mõjuga Luitemaa linnuala kaitse-eesmärkidele ja ala terviklikkusele. Ekspertid peavad vajalikuks jätkata Natura erandi menetlusega, st vajalik on rakendada hüvitusmeetmeid. Seega on maakonnaplaneeringu uuendamisel trassilõikude 3A, 4A ja 4H osas selgunud, et Rail Baltic rajamise vältimatuks eelduseks on hüvitusmeetmete kavandamine.

Rail Baltic Estonia OÜ tellimisel on 2021 koostatud aruanne^[7], mille eesmärgiks oli välja töötada meetmete pakett eesmärgiga leevendada ja hüvitada Rail Baltic kiirraudtee rajamisega Edela-Pärnumaal (RB metsise projektalal) avalduvaid negatiivseid mõjusid. Rail Baltic metsise projekti uuringud, sh GPS-saatjatega märgistatud isendite elupaigakasutuse jälgimine võimaldasid saada vajaliku ülevaate kavandatava raudteekoridori ja selle mõjutsooni olulisusest ja kasutusmuustrist metsiste ja teiste kaitstavate linnuliikide osas. Rail Baltic mõjude osas metsisele tuvastati, et kõigi võtmetähtsusega asurkonna seisundit mõjutada võivate survetegurite osas (elupaikade kvaliteedi muutused ja otsene kadu, killustumine ja servaeffektid, häirimine, elupaigast eemaletõrjumine, krooniline müra- ja valgusreostus, isendite hukkumine kokkupõrgetes tarade, elektrivarustuse kõrgepinge ja kontaktvõrgustiku liinide ja rongidega kokkupõrgetes ning võimalik röövluskoormuse kunstlik suurenemine) ületab raudtee kavandamise täpsustatud mõju väga tõsiselt selle aktsepteeritava ja liigi piiratud plastilisust arvestava taseme. Seda eriti olukorras, kus praegused survetegurid (metsandus, rekreatiivne häirimine, röövluse tase) ja asurkonna ebasoodne seisund kombineeruvad uute raudtee taristu rajamise ja kasutamise mõjudega. Aruande koostanud eksperdid töötasid välja Rail Baltic

metsise rakenduskava, mis koosneb 17-st komponendist, mida tuleb rakendada terviliku abinõude kompleksina.

Ühe tegevusena (hüvitusmeetmena) on vajalikuks peetud metsise asurkonna sidususe parandamiseks uute kaitsealade moodustamine. Taotletav Ilvese liivakarjäär kattub antud töö kohaselt terves ulatuses metsise perspektiivse hüvitusmeetme alaga. Ilvese karjääri piirkonna sobivust maastiku tasemel metsise elupaigaks kinnitab ka Keskkonnaameti poolt tellitud üle-eestiline analüüs[8]. Keskkonnaametil on kavas esitada ettepanekud potentsiaalsete hüvitusmeetmete alade kaitse alla võtmiseks.

Taotletav Ilvese liivakarjäär piirneb idast Luitemaa looduskaitseala Kiviniidu sihtkaitsevööndiga, Ilvese sihtkaitsevöönd asub ligikaudu 300 meetri kaugusel lääne suunas ning lõunas ligikaudu 35 m kaugusel on Mõtuse sihtkaitsevöönd ja metsise elupaik (KLO9102133).

Luitemaa looduskaitseala kaitse-eeskirja § 1 lg 1 p 4 kohaselt on kaitseala kaitse-eesmärk nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisas nimetatud liikide, millised on ühtlasi I ja II kategooria kaitsealused liigid, kaitse. Must-toonekurg ja merikotkas on I kaitsekategooria liigid ning laanerähn, kanakull, karvasjalg kakk ja metsis on II kaitsekategooria kaitsealused liigid[9]. Loetletud liigid on nimetatud nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta I lisas.

Luitemaa looduskaitseala kuulub Natura 2000 võrgustikku Luitemaa linnu- ja loodusalana. Vabariigi Valitsuse 05.08.2004 korraldus nr 615 "Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri" lisa 1 punkt 1 alapunkti 28 kohaselt on Luitemaa linnuala üheks kaitse-eesmärgiks must-toonekure, merikotka, karvasjalg-kaku, värbkaku, laanepüü ja metsise ning nende elupaikade kaitse.

Laanerähni ja kanakulli kaitse on Luitemaa looduskaitseala kaitse-eesmärk.

Ilvese liivakarjääri läheduses Luitemaa looduskaitsealal registreeritud kaitsealused liikide hallpea-rähn, harilik kopsusamblik, sulgjas õhik, suur nõõpsamblik ja Wulfi turbasammal kaitse ei ole Luitemaa looduskaitseala kaitse-eesmärk. Must-toonekure elupaik (KLO9124399) asub Ilvese liivakarjääri mäeeraldise teenindusmaast 230 m kaugusel, kuid elupaigas registreeritud must-toonekure leiukoht (KLO9101132) asub teenindusmaast 2,1 km kaugusel. Must-toonekurega seonduvateks peamisteks ohuteguriteks on teadmata pesapaikade hävitamine, sobivate elupaikade vähesus, pesitsusaegne häirimine, toitumisalade degradeerumine, keskkonnamürgid ning hukkumine elektritaristutes. Vastavalt must-toonekure kaitsetegevuskavale tuleks määrata must-toonekure pesapuudele vähemalt 500 m raadiuses piiranguvöönd[10]. Ilvese liivakarjääri ala ei ole must-toonekure toitumisala ning arvestades pesapuu kaugust kavandatavast karjäärist, kavandatava tegevusega must-toonekurele olulisi häiringuid eeldatavalt ei kaasne.

Merikotka elupaik (KLO9124387) asub Ilvese liivakarjääri mäeeraldise teenindusmaast 250 m kaugusel. Elupaigas registreeritud merikotka leiukoht (KLO9104452) asub teenindusmaast ligikaudu 1,1 km kaugusel. Merikotkaga seonduvateks peamisteks ohuteguriteks on

keskkonnamürgid, pliid sisaldava laskemoona kasutamine, sobivate pesapuude nappus ja pesapaikade hävimine, pesitsusaegne häirimine, toitumisalade kvaliteedi langus, lindude tahtlik tapmine ning hukkumine elektriliinides, teedel ja tuuleparkides. Vastavalt merikotka kaitsetegevuskavale tuleks vältida mürarikkaid tegevusi ja taristuobjektide ehitamist merikotka pesale lähemal kui 500 meetrit[11]. Arvestades pesapuu kaugust kavandatavast karjäärast, kavandatava tegevusega merikotkale olulisi häiringuid eeldatavalt ei kaasne.

Karvasjalg-kakk elupaik (KLO9119875) asub Ilvese karjääri mäeeraldise teenindusmaast ligikaudu 890 m kaugusel. Karvasjalg-kakuga seonduvateks peamiseks ohuteguriteks on lageraied ning vanade metsade ja suurte õõnsate puude kadumine metsamaastikust. Samuti loetakse üheks ohuteguriks pesitsusaegset häiringut. Pesitsusajal ei tohiks teha metsatöid karvasjalg-kaku asustatud pesale lähemal kui 25 m, lageraie ei tohiks ulatuda pesale lähemale kui 15 m[12]. Arvestades elupaiga kaugust kavandatavast karjäärast, kavandatava tegevusega karvasjalg-kakule olulisi häiringuid eeldatavalt ei ole.

Värbkakk elupaik (KLO9119007) Ilvese karjääri mäeeraldise teenindusmaast 390 m kaugusel. Oluliseks ohuteguriks tuleb lugeda vanade kuusikute ja kuuse-segametsade kui värbkaku eelistatud elupaikade intensiivset raiumist. Teine metsatöodega kaasnev oht on suvised raied: kuna värbkakk on pesitsusajal raskesti tuvastatav, siis suviste raiete korral on pesade hävimise risk äärmiselt suur.[13] Arvestades elupaiga kaugust kavandatavast karjäärast, kavandatava tegevusega värbkakule olulisi häiringuid eeldatavalt ei ole.

Laanepüü elupaik (KLO9118994) asub Ilvese liivakarjääri mäeeraldise teenindusmaast ligikaudu 390 m kaugusel. Samuti asub ligikaudu 1,3 km kaugusel laanepüü leiukoht (KLO9118990). Laanepüü ohuteguriteks loetakse elupaikade hävimine, pesitsuse nurjumine metsatööde käigus, röövlus ja jaht. Arvestades elupaiga kaugust kavandatavast karjäärast, kavandatava tegevusega laanepüüle olulisi häiringuid eeldatavalt ei ole.

Laanerähn elupaik (KLO9119012) Ilvese karjääri mäeeraldise teenindusmaast ligikaudu 890 m kaugusel. Laanerähn ohuteguriteks loetakse raietega pesitsus- ja toitumiselupaikade hävimine, häirimine.[14] Arvestades elupaiga kaugust kavandatavast karjäärast, kavandatava tegevusega laanerähnile olulisi häiringuid eeldatavalt ei ole.

Kanakull elupaik (KLO9118978) asub Ilvese liivakarjääri mäeeraldise teenindusmaast ligikaudu 890 m kaugusel. Kanakulli peamiseks ohuteguriteks loetakse pesapaikade hävitamine, toidudubaasi vähenemine, pesitsusaegne häirimine, tahtlik tapmine ja isendite loodusest eemaldamine, Keskkonnamürkide mõju, kokkupõrked ehitiste, elektriliinide ja sõidukitega. Vastavalt kanakulli kaitsetegevuskavale tuleks vältida mürarikkaid tegevusi ja taristuobjektide ehitamist kanakulli pesale lähemal kui 300 m.[15] Arvestades elupaiga kaugust kavandatavast karjäärast, kavandatava tegevusega kanakullile olulisi häiringuid eeldatavalt ei ole.

Luitemaa looduskaitsealal asuv metsise elupaik paikneb 35 m kaugusel karjääri teenindusmaast. Karjääri ja kaitseala vahel on Soometsa tee[16], mida hakatakse kasutama liiva väljavedamiseks karjäärast. Metsise mänguala (Mõtuse mäng)[17] paikneb karjääri teenindusmaast 630 m ja Soometsa teest 600 m kaugusel.

Eestis läbiviidud telemeetriauringust[18] on selgunud, et metsised kasutavad kavandatava

Ilvese liivakarjääri elupaigana. Karjääri tegevusega ja liiva väljaveoga kaasneval müral ja muudel häiringutetel oleks otsene mõju Luitemaa metsise elupaigale (KLO9102133). Pärast maavara ammendamist on Ilvese karjäär kavandatud korrastada 69% ulatuses veekoguks. Veekogu ei ole metsise elupaik. Karjääri rajamine kahjustaks Luitemaa metsiseasurkonna ühendust ülejäänud Soomaa metsise tuumalaga põhjapoolset ühenduskoridori killustades. Seega kaasnevad liiva kaevandamisega ebasoodsad mõjud Luitemaa metsiseasurkonnale nii kaevandamisega kui ka kaevandamise järgselt.

Pärnu maakonnaplaneeringu „Rail Baltic raudtee trassi koridori asukoha määramine” keskkonnamõju strateegilise hindamise praeguses etapis on teada, et raudtee rajamisel on metsisele avalduvate ebasoodsate mõjude tõttu on vaja rakendada hüvitusmeetmeid.

Osaühing Rail Baltic Estonia tellimusel on valminud projekti „Rail Baltic metsise asurkonna kaitsemeetmete, seire ja elupaikade taastamise programm” rakendusplaani. Rakendusplaani üheks metsise Luitemaa asurkonna soodsa seisundi taastamise ja Rail Baltic raudteetaristu mõjude leevendamise ja hüvitamise meetmeks on piirkonna metsiste oluliste aastaringsete elupaikade ja kunagiste asustatud, ent hetkel tühjade mängupaikade baasil tervikliku kaitseala moodustamine.

Ilvese karjäär asub maa-alal, mis on Rail Baltic metsise asurkonna kaitsemeetmete, seire ja elupaikade taastamise programmi rakendusplaani kohaselt, vajalik Rail Baltic ehitamisega seotud, ebasoodsate mõjude kompenseerimiseks kaitse alla võtta. Elupaikade direktiivi 92/43/EMÜ artikli 6 lõigete 3 ja 4 kohaselt võib kava või projekti ellu viia pärast seda, kui see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju. Kui hoolimata negatiivsest hinnangust kava või projekti tagajärgedele ala suhtes ja alternatiivsete lahenduste puudumisel tuleb kava või projekt üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel, sealhulgas sotsiaalsetel või majanduslikel põhjustel siiski ellu viia, peab liikmesriik võtma kõik vajalikud asendusmeetmed, et tagada Natura 2000 võrgustiku üldise sidususe kaitse.

Rail Baltic raudteega luuakse uus rahvusvaheline ühendus Balti riikide ja Euroopa raudteevõrgu vahel, millega kaasneb inimeste ja kaupade parem liikumisvõimalus ning keskkonnahoid. Rail Baltic rajamine on seotud suure avaliku huviga. Avalikkuse ootus on, et Rail Baltic rajamisel rakendatakse kõiki ekspertide väljapakutud ebasoodsa keskkonnamõju ennetamise, vältimise, vähendamise, leevendamise ja kompenseerimise meetmeid.

Pärnu maakonnaplaneeringu „Rail Baltic raudtee trassi koridori asukoha määramine” keskkonnamõju strateegilise hindamise koostamise käigus on muuhulgas selgunud, et Rail Baltic raudteed ei ole võimalik ehitada ilma asendus-, kompensatsiooni- ehk hüvitusmeetmeteta. Rail Baltic rajamisega seotud, metsisele avalduvate, ebasoodsate mõjude kompenseerimiseks on vajalik metsise asurkonna sidususe parandamiseks uute kaitsealade moodustamine, sh Ilvese karjääri maa-ala säilitamine metsise elupaigana.

Ala sobivust maastiku tasemel metsise elupaigaks kinnitab ka Keskkonnaameti poolt tellitud üle-eestiline analüüs (Eesti Ornitoloogiaühing[19]).

Ilvese karjääri avamisega kaasneb oluline ebasoodne mõju metsisele Luitemaa looduskaitseala Mõtuse sihtkaitsevööndis, mida ei ole võimalik leevendada. Karjääri avamine takistab Rail

Baltic kiirraudtee rajamisega kaasnevate negatiivsete mõjude kompenseerimist Edela-Pärnumaal metsise Luitemaa - Laiksaare alamasurkonna soodsa seisundi säilitamiseks ja seega Luitemaa looduskaitsealal asuva metsise asurkonna soodsa seisundi tagamist.

Seetõttu esineb MaaPS § 55 lg 2 p 12 tulenev keskkonnaloa andmisest keeldumise alus ning Keskkonnaamet otsustab keelduda ettevõttele Marina Minerals OÜ maavara kaevandamise keskkonnaloa andmisest Ilvese liivakarjääri mäeeraldisel.

VAIDLUSTAMINE

Otsust on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul teatavaks tegemisest, esitades vaide haldusakti andjale haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

[1] Lõhmus A. 2016. Metsise elupaigakvaliteeti määravate tegurite kompleksuuring. RMK

http://media.rmk.ee/files/Rakendusuringu%20lopparuanne_Metsis.pdf

[2] Ojaste, I. (koostaja) 2021. Metsise telemeetriauring 2014-2020. Eesti Ornitoloogiaühing. Lk. 1-61 + lisad. Aruanne ametialaseks kasutamiseks Keskkonnaametis (sisaldab II. kategooria kaitsealuse liigi täpseid asukohti). Lühikokkuvõte: <https://infoleht.keskkonnainfo.ee/GetFile.aspx?id=-1175221500>

[3] Kose, M., Tammekänd, I., Ojaste, I. 2021. Rail Baltica metsise asurkonna kaitsemeetmete, seire ja elupaikade taastamise programm. Rakendusplaan. Eesti Ornitoloogiaühing

[4] Euroopa Komisjon, 2021. Komisjoni teatis. Natura 2000 aladega seotud kavade ja projektide hindamine. Metoodilised suunised elupaikade direktiivi 92/43/EMU artikli 6 lõigete 3 ja 4 sätete kohta. 28.09.2021. C(2021) 6913 Final.

[5] Kose, M., Tammekänd, I., Ojaste, I. 2021. Rail Baltica metsise asurkonna kaitsemeetmete, seire ja elupaikade taastamise programm. Rakendusplaan. Eesti Ornitoloogiaühing

[6] Aruanne on koostatud Estonian, Latvian & Lithuanian Environment OÜ juhtimisel, tööversioon, 06.12.2022

[7] Kose, M., Tammekänd, I., Ojaste, I. 2021. Rail Baltica metsise asurkonna kaitsemeetmete, seire ja elupaikade taastamise programm. Rakendusplaan. Eesti Ornitoloogiaühing

[8] Eesti Ornitoloogiaühing 2021. Metsise elupaikade kaitstuse, sh kavandatavate püsielupaikade otstarbekuse ning püsielupaikade kaitsekorra muutmise ekspertiis.

[9] Vabariigi Valitsuse 20.05.2004 määrus nr 195“ I ja II kaitsekategooriana kaitse alla

võetavate liikide loetelu“ § 8 lg 2 p 16

[10] Must-toonekure (*Ciconia nigra*) kaitse tegevuskava, kinnitatud Keskkonnaameti peadirektori 14.02.2018 käskkirjaga nr 1-1/18/105

[11] Merikotka (*Haliaeetus albicilla*) kaitse tegevuskava, kinnitatud Keskkonnaameti peadirektori 11.09.2019 käskkirjaga nr 1-1/19/169

[12] Eesti liikide punane nimestik. Liikide ohustatuse hindamised. Eesti Looduse Infosüsteem (EELIS). Keskkonnaagentuur (22.03.2023)

[13] Eesti liikide punane nimestik. Liikide ohustatuse hindamised. Eesti Looduse Infosüsteem (EELIS). Keskkonnaagentuur (22.03.2023)

[14] Eesti liikide punane nimestik. Liikide ohustatuse hindamised. Eesti Looduse Infosüsteem (EELIS). Keskkonnaagentuur (22.03.2023)

[15] Kanakulli (*Accipiter gentilis*) kaitse tegevuskava Keskkonnaameti peadirektori 02.03.2022 korraldusega nr 1-3/22/70

[16] Tee nr 7560014

[17] EELIS id 158 486 367

[18] Metsise telemeetriauring 2014-2020

[19] Eesti Ornitoloogiaühing 2021. Metsise elupaikade kaitstuse, sh kavandatavate püsielupaikade otstarbekuse ning püsielupaikade kaitsekorra muutmise ekspertiis. Eesti Ornitoloogiaühing, Tartu. Lk 1-44. <https://infoleht.keskkonnainfo.ee/GetFile.aspx?id=1800649086>

(allkirjastatud digitaalselt)

Martin Nurme

juhataja

maapõuebüroo

Teadmiseks: Maa-amet, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Riigimetsa
Majandamise Keskus, Saarde Vallavalitsus

Aare Mark 5064227

Aare.Mark@keskkonnaamet.ee